

תוכן עניינים

1. פרק 1- מבוא - על היצירה והסופרת.....עמ' 2
2. פרק 2- רצח ודיכוי בתקופת עבדות השחורים בארצות הברית בספר- ההשפעה הפסיכולוגית של העבדות..... עמ' 6
3. פרק 3- יחסים בין אם ובת- קונפליקט בין דורי..... עמ' 10
4. פרק 4 – היחסים בין האם סת' לגברים בחייה.....עמ' 17
5. סיכום.....עמ' 22

פרק 1- מבוא - על היצירה והסופרת

בעבודה זו ברצוני לדון דרך פרספקטיבה שחורה על אחד הרומנים של טוני מוריסון - "חמדת" (1987) אשר השפיע השפעה מהותית וניכרת על תהליך היווצרותה של הספרות האפרו-האמריקאית. "חמדת" ועוד ספריה של טוני מוריסון נותנים ביטוי ראשוני לריבוי הפנים של הקול האפרו-אמריקאי השחור ונותן השראה והשפעה לסופרות אפרו אמריקאיות שחורות רבות. מה שמעניין אותי לחקור הוא העיסוק בקול הנשי האפרו אמריקאי השחור ברומאן "חמדת" אשר מתמקד בעיקר באהבת אם, רצח ודיכוי בתקופת עבדות השחורים בארצות הברית והטראומה שהיא חווה בתור אישה (ואם) שאיבדה את ביתה וחווה מחדש נשכחות כאשר אחד מהעבדים בחווה שבה עבדה חוזר והם מנהלים מערכת יחסים מורכבת ומלאת משקעים.

שאלת המחקר שברצוני לחקור היא-"כיצד מוצגת האם השחורה בתקופת העבדות ברומן חמדת". את שאלה זו אחקור דרך אספקטים שונים של הנושא, דרך עבדות השחורים בארה"ב והיחס אליהם ואיך זה מתקשר לסיפור, בהמשך אני אבחן את יחסי האם והבת המופיעים בעלילה ברובדים השונים ואילו תיאוריות פסיכולוגיות מושלכות על כך, אדבר על מערכת היחסים בין האימא – סת' לבין הבת חמדת ובין סת' לבין הבת השנייה - דנבר. וכמו כן, אבחן את מעמדה של האישה השחורה באותה תקופה, וכיצד היא הצטיירה במעגל המשפחתי ואיך זה מתחבר לסת' ומערכות היחסים שלה עם גברים בסיפור חמדת.

טוני מוריסון נולדה באוהיו בשנת 1931 בשם קלואי אדריאליה ופורד, השם טוני היה לה ככינוי חיבה וזה הפך להיות שם הבמה שלה לאחר שהשתמשה בו ברומן הראשון שכתבה בשנת 1970 - "העין הכחולה ביותר" ועם זאת, משפחתה וחבריה עדיין פונים אליה כאל "קלואי ופורד" (Gillespie, 2008, p3). מוריסון היא אשה שחורה בת למשפחת מהגרים, היא סופרת מוערכת ופרופסורית מכובדת הכותבת על טיבה "הלבן" של הספרות האמריקאית ועל המקום הזה בתוך החברה הלבנה המוקדש לדבר הזה שנקרא "שחור". כמו כן, מוריסון כותבת על עוצמה פוליטית ועל ערכי האמת שלא ניתן להתעלם מהם.¹ (נוה.ח, 1997, עמ' 103). בעודה ילדה, מוריסון עבדה קשה על מנת ללמוד לקרוא באנגלית ונעזרה באנשים שמסביבה וכך היא הגיעה לכיתה א' כאשר היא כבר ידעה לקרוא באופן שוטף ובנוסף הייתה האפרו-אמריקאית היחידה בכיתה זו. בשנת 1949 מוריסון עשתה תואר ראשון באנגלית באוניברסיטת הרווארד ותואר שני בספרות מטעם אוניברסיטת קורנל. בתואר השני היא כתבה תזה על אובדנות בעבודתם של ויליאם פוקנר

¹ חנה נה, אחרית דבר מתוך "משחקים באפלה"- של טוני מוריסון, עמוד 103

פרק 2- רצח ודיכוי בתקופת עבדות השחורים בארצות הברית בספר- ההשפעה

הפסיכולוגיה של העבדות

בפרק זה אסקור את ההיסטוריה של עבדות השחורים, דיכוי השחורים ואגע בנקודות החיבור של התקופה עם הרומן 'חמדת'.

הפסיכואנליטיקאי ז'אק לאקאן אמר שהאדם הלבן מרגיש מאויים על ידי דמותו של האדם השחור. עבור לקאן ופרויד זהו האדם החי בחברה אשר מתבונן ובוחר מחדש, מכוון ומכתיב את את המערכות של ההבדלים החברתיים אשר מושרשות בהבדלים הפיזיים. בעוד שהריאליזם מבטא את הרצונות והשאיפות של העצמי ושיש להם מגבלות, הרצון של הקולות הפנטסטיים⁷ הוא לשוב אל השלמות שהתקיימה לפני שנשאבנו לתוך המסגרת הסובייקטיבית ולהבדלים התרבותיים. כלומר הסגנון הפנטסטי שמאפיין את הסיפור חמדת הוא משוחרר מדעות קדומות, הוא חופשי ואובייקטיבי, אין לו גבולות וניתן לפעול בתוכו בצורה חופשית. לעומת זאת, בגבולות הריאליזם אנו נתונים למציאות הקיימת, לדעות קדומות, להבדלי גזע, מראה, תרבות וכו' ולכן שם יש דברים שלא ייתכן שיתרחשו. (Moglen, H. 1993, p18-19). למשל, המושג "שחור" הוא המצאה של תרבות שבחרה לקרוא לעצמה "לבנה" כפי שכותבת חנה נוה במאמרה, היא אומרת שלא היה עולה על דעתו של איש לקרוא לקבוצה של אנשים "לבנים" אם לא הייתה את נוכחותו של "השחור", זוהי דוגמה למסגרת סובייקטיבית שהאדם יצר. (נוה, ח, 1997, עמ' 102)⁸.

חלק מרכזי בסיפור חמדת עוסק בנושא העבדות ואפליית השחורים, בהשלכות של העבדות ואיך זה השפיע על העבדים לטווח הארוך, על היחס לשחורים וכיצד הם מתנהלים בחיים שאחרי העבדות. עבדות השחורים נמשכה יותר ממאה שנה, והייתה אינטנסיבית בעיקר מסוף המאה ה-18 ועד סוף המאה ה-19. תמיכת הממשל של ארה"ב בעבדות הייתה בלתי נמנעת עקב הפרטים הטכניים וכמות שדות הכותנה שהיו צריכים לעבד מדי שנה. כמות העבדים צמחה מ-500 אלף ל-4 מיליון, עבדים רבים מתו מהעבודה הקשה במטעים ומההצלפות הקשות שהכו בהם. מרד העבדים הגדול ביותר בארצות הברית התרחש בעיר ניו אורלינס במדינת לואיזיאנה בשנת 1811 ע"י חבורה של כ-500 עבדים שהחליטו לשתף פעולה ויצאו לנקום בבעלי המטע שלהם, בעודם חמושים בסכינים, גרזנים ואלות הם יצאו למסע נקמה (Zinn, H, 1980, p169). בעבר חשבו

⁷ נגזרים מהמילה "פנטזיה", הכוונה למהו קסום ולא ריאליסטי.

⁸ חנה נוה, אחרית דבר מתוך "משחקים באפלה" של טוני מוריסון, עמ' 102